

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za po godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše postarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativu i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zatvare tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne se vraćaju.

Parlament.

Bečki parlament je prekinuo svoje sjednice radi uzkrasnih blagdana, a ministar predsjednik Bienerth je prije odlaska počastio poslanike sobotom. Vidi se, ministar predsjednik nije nezadovoljan sa držanjem parlamenta skupljenog po obćem pravu glasu. Tim parlamentom daje se ipak na kakav takav način vladati, ništa gore nego parlamentima iz boljih vremena, kako se hvali Bienerth.

I on nema krivo. Programom deficit države bit će pokriven silnim nametama, a nuzna upravno-politička pitanja rješavat će se prema željam bližih i dragih susjeda. Poslanici to će sve potvrditi, uzakoniti: jednom socijalisti i Niemei svih mogućih skupina, a drugi put socijalisti i drugi svi mogući narodi.

U svakom slučaju plaćaju račun Hrvati a i njihova braća Slovenci. Eno talijansko sveučilište u Trstu, eno naumljeni porez na vino.

Nego dok je sveučilište složilo sve moguće Niemei i socijaliste i vladu pred voljom Italije, dotle se je uhvati da će se dobar dio Niemaca složiti sa južnim zastupnicima u pogledu poreza na vino. Nu ni to nije u Beču posve sigurno. Znadu se tamo svi pojmovi preokrenuti, pa kako je vlada popustila irredenti, tako može biti i obratno.

Prava parlamentarna bitka prema tomu u svim pitanjima koja zaciecaju u naš politički i kulturni život sledit će poslie Uzkrsa.

U Pešti je ministar predsjednik Khuen-Hedervary učinio što je odlučio. Razpustio je parlament i dobio je dvie rane na glavi.

Poslie toga što može slediti? Borba na život i smrt izmedju Khuena i neodvišnjaka svih boga, jer svi su sudjelovali u napadaju.

I sada će izborna borba u Ugarskoj plamsati da nikad tako, a tko će pobiediti teško je kazati, jer vlada, Tisza i drugi nagodbenjaci su pripravili svoje čete pa su se za to i odlučili na bitku izbornu. Tu na izborima u Ugarskoj pasti će odluka o pobjedi nezavisnosti Ugarske ili o pobjedi dualizma.

Po našem mnjenju za Hrvatsku je ta odluka od nedoglednih posljedica, jer pobjedom dualističke misli Hrvatska gubi na vriednosti i na mogućnosti oživotvorenja svoje nezavisnosti. Nu Hrvatska se u Banovini odlučila na svoje poniženje, na manju vriednost, jer je ona i bez da čeka, i bez da kuša ista, dala se na milost i nemilost dualističke, nagodbenjačke misli.

Sabor u Zagrebu je najbolji tomu dokaz, on jedini pleše, kliče i kao izvan sebe pozdravlja Khuenovog ođaslanika i zastupnika na čelu hrvatske vlade. Sani Hrvati, u tobožnji borci za svoju samostalnost, u cijeloj monarhiji se vesele, ođusevljeno plešu dualizmu.

Makarska i Primorje.

Napisao Nikola Alačić.

X. Školska zgrada i glagoljačko naumljeno sjenjiste — Obćinski dom — Ustanove hrv. obćine.

Od novih zgrada najnamenitija jest školska zgrada, iz sustolne crkve, koja sprieda ima lepu borovnu šumu, vlastništvo g. I. M. Vukovića. U njoj su namješteno sve naše škole, name pučka muška, pučka ženska i gradjanska škola, koja je imala za prvog svoga ravnatelja vriednog pok. Don Kaže Ljubića. Ova školska zgrada doista je jedna od najljepših škol. zgrada u pokrajini. Naše škole broje do 400 učenika i učenica, sa 11 učiteljskih sila. Nadamo se i dobro bi bilo za usavršavanje naših radnika i obrtnika, da našoj gradjanskoj školi bude dodeljen zahtijevni večernji tečaj, što bi bilo za naše domaće prilike od velike koristi, ali da se to dostigne, treba da mjestne školske vlasti, a napose naša obćina u tom smislu čine shodne korake kod starije vlasti u Zadru, a stalni smo, da bi se postiglo, kao što druga mjesta u pokrajini, slične tečaje postigoše. Školska zgrada imala je jedno služiti za glagoljačko sjenjiste i za stan naših kanonika. Zidovi bijahu do trećeg kata podigniti, a to nastojanjem našeg revnog i nezaboravnog

I ne varajmo se: svaki živo Tomasiću znači živo robstvu Hrvatske.

I radota koalicije u Zagrebu znači da su Hrvati toliko sljepi da ne vide kud ih se vodi.

Postupak saborske većine proti pravašima od manjine znači da većina to radi svjestno, po planu, o kojem se od toliko godina govori, kao o jedinom spasonosnom. Taj plan je uzdržanje nagodbe pod svaku cieniu i proti istim Hrvatima.

Taj plan se izvajao potajno već od god. 1894, kad su nagodbenjaci „Obzorovi“ pretopili se u pravaše, jer od onda tim služnicima pravaštvo i pravaška misao služi samo da zavaravaju izbornike, narod.

I sada su oni moćni da izvajaju javno taj plan nagodbenjačva, dualizma, samo jer im broj i snagu daju oni koji su izabrani kao pravaši.

Ako je ikad prema tomu bilo izdaje jedne misli, jednog programa, to se ta izdaja događaja ovih dana u saboru zagrebačkom, jer ako u monarhiji, Hrvati nisu smjeli biti onaj element, koji je prvi skućio svoju šiju u službi dualizma i to u času kao je sve u monarhiji sito i presito današnjeg stanja.

Nego mi znamo kako je do toga došlo i za što, mi znamo da je do toga došlo jer je koalicija zasliepljena pa se pušta voditi na uzici od ljudi koji govore da rade za korist i moć Hrvatske, a u istinu poduzimaju sve samo da održe ove naše zemlje razdvojene i u čim podredjenijem stanju.

Radi toga ne čudimo se Khuen-Hedervaryu kao kakvom veleumu, jer on je samo poznao te pomagače Hrvatske i prema tomu znavao da ostvari još jednom u Banovini što je već kušao i što mu je već bilo uspjele.

Nego tko zna da mu igra ne uspije, jer je preveć očito kud se idje.

Upit

zastupnika dr. Duličića i drugova Njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru za željeznice glede nečovječnog postupka predpоставljenika prama domaćim namještenicima kod državne željeznice Split—Šibenik—Knin.

prikazan u sjeđnici car. vješta 2. ožujka 1910.

Džia se mnogobrojne tužbe proti načinu, kojim se od strane predpоставljenika postupka proti domaćim željeznicičarima kod željeznice Split—Šibenik—Knin. Mnogi željeznicičari bivaju faktično kažnjeni premještanjem ili raznim zapostavljenjem, bez da su ista skrivili, bez da se povelu proti njima kakva istraga, bez da im se navodi bilo koji uzrok. Niti im koriste molbe i pritužbe, jer ako se tko usudi polužit se, prodje još gore. Prama željeznicičarima ne ima se uobće obzira ni samolisti.

Mnogi željeznicičari, otci od obitelji, sa djecom, bivaju namješteni u onim mjestim, gdje ne ima škole, dočim bi se lasno dalo namještit ih u mjestim, gdje bi im djeca mogla uživati blagodati škole.

Ima željeznicičara, koji su položili propisane ispite, ali uza sve to ne postizavaju stalnost, već ih drugi prekuće, te moraju uza sve sposobnosti služiti provizorno.

Mnogi željeznicičari ne primaju propisano ođielo; ako ga izričito pitaju, ne daje im ga se, pa moraju ili služiti odprani ili nabaviti ođielo svojim novcem. Ima ih, koji ne primaju drva ni petrolija po propisu. Ima tužaba, da im se ne daju potrebni liekovi u slučaju bolesti itd.

Ima željeznicičara, koji radi male kakve pogreške bivaju ođušteni iz službe; a ima služajeva, gdje se ne ispituje temeljito osvada, već se bez dokaza ođpušta željeznicičara, koji tako bez krivnje mora da strada sa svojom obitelji.

Željeznicičari pak moraju izdržati silan trud radi pomanjkanja dovoljnog osoblja. Ako svemu ne mogu došćočiti, te se tko prituži, na njih pada sva odgovornost i stavljeni su na sto muka.

Ovo je u kratko i ne upuštajući se u potankosti dostatno, da se ocrtu nemili položaj naših željeznicičara. Takovo stanje stvari red je da jednom prestane; red je, da se sa željeznicičarim postupa na čovječni način, da im se jednako koži pravica, da se uzmu u obzir njihove potrebe i opravdane molbe, da im se ne uskraćuje ono, što im po propisima pripada.

Stoga smo slobodni upitati Vašu preuzvišenost:

„Je li Vaša preuzvišenost voljna shodno odrediti, da se od strane predpоставljenika postupa humanitarno, savjestno i pravedno sa domaćim željeznicičarim?“

Zavrt Parlamenta u Pešti.

Khuen ranjen.

U ponedjeljak obdržavala se zadnja sjednica ugarsko-hrvatske zastupničke kuće, koja je izabrana prije 4 godine i koja je u svemu držala 467 sjeđnica. Ova kuća sastala se na temelju pakta, koje je sklopila ugarska koalicija u mjesecu travnju 1906. s krunom i s kojim je preuzela dužnost, da će provesti sveobće izborno pravu. Medjutim se povelu silna agitacija za samostalnu banku, pa zastupnička kuća se danas razlazi. Za ovu sjeđnicu je vanredno veliko sveobće zanimanje. Ulica pred parlamentom je dupkom puna, galerije su prepune. Narodni zastupnici došli su dođuše u velikom broju, nu ipak još nisu svi na okupu. U tri četvrt na 10 sati skupila se vlada u sobi

ministra predsjednika. Vodeje oporbenih stranaka drže međusobno konferencije. Prije sjednice obdržavala se konferencija kod predsjednika Gaala, kojoj su prisustvovali Bathany i Rakovszky. Kasnije je bio kod njega Košut i vćicao neko vrijeme s njim.

Točno u 10 sati ulaze u dvoranu, te sjeđaju na svoja mjesta ministar predsjednik grof Khuen-Hedervary, ministar financija nastave grof Ivan Zichy i ministar domobranstva general Hazay. Od prijatelje vlade prisustvuju sjeđnici samo dr. Wekerle i Jekelfalussy. U četvrt na 11 priobćuje predsjednik Gaal, da je prispjelo Previšnje ručno pismo na predsjedničku kuću i predaje ga na čitanje bilježniku Hammersbergu. Bilježnik čita najprije krajev ođpis, kojim se sazivlje parlament za dne 24. t. mj., zatim čita drugi ođpis, kojim se prvanji izpravlja i sazivlje sabor za dne 21. ožujka. Nakon toga čitaju se podnesci.

Predsjednik priobćuje, da ga je obavjestio ministar predsjednik grof Khuen-Hedervary, da je kralj povjerio nadvojvodu Josipu, neka čita prijestolni govor o zaključenju sabora za dne 22. t. mj. u 12 sati o podne u budimskom kraljevskom dvoru. Dok predsjednik to priobćuje, vlada u cijeloj kući grobna tišina. Pošto se nitko ne javlja k rieči, ustanovlje predsjednik da je ovo priobćenje primljeno na znanje. Nakon toga ustaje grof Battyany i predbacuje vladi, da je počnila svoju silu protuzakonitosti za kratko vrijeme svoje vlade, a najveću protuzakonitost čini razriešenjem kuće u ex-lexu. Ovo razriešenje u sadanjim okolnostima je gruba povreda svakoga ustavnoga pojma. Gornikov to obrazlaže u potanko, te stavlja konačno prijedlog, kojim kuća svečano neka prosvjeduje proti tomu postupku vlade. Iza njega ustaje Franjo Košut i izjavlje isto tako, da je razriešenje kuće pod sadanjim okolnostima protuzakonito. Narod ne ču na to šutiti, već će i dosadaju većinu ođpet poslati u parlament, a tamo će ista novim silama nastaviti borbu, koju je sada morala obustaviti. Gornikov se priključuje Battyanyevu prijedlogu. U ime pučke stranke izjavlje Stjepan pl. Rakovszky, da se i on priključuje prijedlogu Jushovaca. Uz sveobći nemir ustaje ministar predsjednik grof Khuen-Hedervary, da odvrati predgovornicima. Šef kabineta vjeć ponajprije: Sadašnja većina imade najmanje uzroka i prava predbacivati sadanjoj vladi ex-lex. Nije ga stvorila ova vlada, već prijatnja. Većina parlamenta ne samo da je odobravala ex-lex, nego je prijatnju vladu upravo natjerala u isti dapače i proti njezinoj volji. Ove rieči ministra predsjednika izazivlju pravu buru negodovanja i biesu zastupnika. Nastaje užasna buka, tako da predsjednik prekida sjeđnicu.

svećanim prigodam vijati na obćinskom uredu, od te znamenite dobe i važne ustanove, sledi to do danas, a tako će biti i nadalje. Zapisnik te važne sjeđnice, sačuva se je u obćinskoj blagajni. Naša bi prva obćina u Dalmaciji, koja je takove zaključke poprimila.

Da je hrvatska narodna misao, toli rano ovdje pri stavlja, zasluga je naših nezaboravnih i vrljih vodja, Ivičevića, Pavlinovića, Ljubića, Puratića i drugih.

XI. Razna družtva — Bratovštine — Uredi.

Ovdje imademo dosta i predosta družtva, možda i preveć za malo mjesta, kao što je Makarska, a ta su: „Hrv. Prim. Čitaonica“, koja je prošle godine brojila 40 godina svog obstanka. „Hrv. Sokol“ (II. ili III. u pokrajini), „Hrv. Radnička Čitaonica“, „Hrv. Sokolska Čitaonica“, „Tamburaški Zbor“, „Obćinska Glazba“, „Makarska Gospodarska Zadruga“, koja, ako bude dobitna i pametno rukovodjena, dosta će koristiti posjednicima i tečajima u gradu i u cijelom kotaru moći doprijeti, a onda „Hrv. Napredno Kolo“, koje se lani pred konac godine ustanovilo. Izmedju bratovština pak u mjestu najstarija je, ona od „Sv. Sakramenta“, ustanovljena od sluge božjeg N. Bjankovića. Za francuzke kratke vladavine sve su bratovštine ovdje i u Dalmaciji od Ja-

Nemir traje i po hodnicima parlamenta. Svi zastupnici izrazuju svoje ogorčenje proti omraženoj vladi. Sjedenica se nastavlja u pol 12 sati prije podne. Grof Khuen ustaje i hoće da govori. U tom času navališe zastupnici Polonji i Zboray na ministre, za njima Justovci, Košutovci, a ponajviše članovi pučke stranke. U dvorani nastaje užasna buka. Buka je tako užasna, da je nemoguća svaka orijentacija. Toliko stoji, da je ministar predsjednik ranjen na glavi i u licu i da krvari. Isto tako i ministar poljodjelstva grof Serenyi. Usred te buke prekida predsjednik sjednicu.

Rane, koje su dobili ministri Khuen, Serenyi trebalo je osam dana dok zaciele. Obministri odoše iz dvorane i ne prisustvuju daljnjoj sjednici. Oba ministra povezo je saborski liečnik dr. Alföldy i liečnik društva za spasavanje. Grof Khuen ranjen je tintarnicom iznad lievog oka i jednim ostrim predmetom ispod desnog oka. Opreznosti radi odredio je gradski nadkapetan Boda, da za daljnje tečaja sjednice oстане u parlamentu jedan odio društva za spasavanje. Ne zna se, tko je počeo tim ispadom. U nastavljenoj sjednici sažaljuje predsjednik, da se je to dogodilo, čega još nije nikada bilo u zastupničkoj kući. Pozivlje krivce, neka se sami jave, što dakako nitko ne čini. Grof Apponyi pozivlje također, neka se jave oni, koji su se tako daleko zaboravili. Sjednica traje dalje.

Objek skupine neodvisne stranke obdržavale su jučer svoje konferencije, da zaključče svoje držanje kod današnje sjednice zastupničke kuće i kod sutrašnjeg čitanja priestolnog govora. Kako bijaše za predviđeti zaključilo su obje stranke, da će biti proti vladi. Izvršeni odbor Justhove stranke sastao se je na vječanje u pet sati poslije podne, da sastavi predloge, koje će podnijeti plenarnoj sjednici stranke. U istoj je grof Bathyanyi stavio predlog, da stranka ne prisustvuje sutrašnjem čitanju priestolnog govora, a u današnjoj sjednici parlamenta neka se stavi sljedeći predlog: Zastupnička kuća označuje nezakonitim cijeli vladin postupak, a osobito razriješene parlamenta sada i za vrijeme ex-lexa. — U Košutovoj stranci stvoreni su isti zaključci. Košut je naglasio, da odsutnost Košutovaca kod čitanja priestolnog govora nema se podnipošto smatrati kao da je upereno proti kralju ili proti njegovom zamjeniku nadvojvodi Josipu. Isto odgovara lih načelima neodvisne stranke. Na Apponyjev predlog bio je zaključeno, da će sam Košut staviti taj predlog u sjednici zastupničke kuće. Na predlog Ivana Totha zaključeno je, da se izda proglaš na narod, u kom se sadašnji postupak vlade označuje potpuno protuzakonitim.

Političke vesti.

Događaji u Ugarskoj. Prilike kod Magjara sve se više zamršuju. Khuen je bio jedina osoba, koja se držala podobna, da sve one turbulentne elemente kao predstavnici dvorske politike umiri. Bez buke i galame sa njegove strane, malo se brinuli za prosvjede i prietnje, kojima su se gozili Kossuthovi i Justhovi neodvisnjaci, on je najprije preuzeo, a kroz kratko vrijeme i sastavio vladu, za tim je Tiszu predbio za sebe, stvorio i konstituirao svoju „stranku rada“, te onda poslao svoje ljude u provinciju na agitaciju. Ono par bučnih sjednica u zajedničkom saboru, kojim su ga neodvisnjaci htjeli zastrašiti, ostavilo ga je potpuno hladnim, a kroz ovo nekoliko mjeseci on

kobinaca ukinute, samo ona od „Sv. Sakramenta“ ostala je netaknuta. Uz ovu bratovštinu imamo još ovdje onu od „Gospo od Karmela“, „Dobre Smrti“ i „Sv. Ružarija“. Makarska je pak sielo ovih ureda: Obćine, c. k. poglavarstva, kotar suda, poreznog, carinskog, lučkog, zemljomjernog, poštansko-brzojavnog ureda i t. d.

XII. Obćinski ribnjak — Park Franje Josipa.

Blizu grada nalazi se obćinski ribnjak, koji je obćina, nazad dvadesetak godina, sa bližnjom livadom na Donjoj Luci za malo tisuć forinti, kupila od baštine pokoj. J. Ivčevića. Taj ribnjak je zapušten, a mnogo bi se htjelo, da se podupuno uredi, dok obćini ne daje nikakve koristi. Obćina se je preklani prigodom hrdjave godine, obratila vladi, da iz oskuđine zaklade pučanstvu pribavi kakve zarade, kao n. pr. uređenje ribnjaka i t. d. Vlada je došla u susret, te naredila svojim organima, da se ribnjak uredi i suži, da se zemlje oko istog na Sv. Petru i na D. Luci u park pretvore, kako je jedan djetčić kod ribnjaka, nazad desetak godina, pod upravom vrijednog šum. povjerenika Neyedjije, jur u park pretvorio, a obćinsko vječće nadjenulo je ime „Park Franje Josipa“, i isti gosp. još tad bio je učinio krasni nacrt i osnovu, kako bi cijelo zemljište oko ribnjaka, pretvorilo u park. Osnova yeoma krasna, a radnje bi zapale oko 30 do

je svoju stranku organizirao i podkopao temelje drugim strankama. U tome je uspio, a najboljim dokazom tome jest to, što se on sada dava na razpust sabora i na nove izbore. Kroz ovo par mjeseci Khuen je izpitao teren, okušao sve slabe strane protivnika, u narodu svoju poziciju učvrstio i to mnogo preko službenih organa, a sad je siguran. Ne će većine dobiti na izborima, ali zato će imati stranku. Razpust je sabora dakle odlučena stvar. Za dan 21. ov. mjeseca bila je sazvana sjednica peštanskog sabora.

Strah pred Justhovcima. Što se više približavaju izbori, to veća postaje mržnja između oba krila neodvisne stranke. Već nekoliko puta počeli su pregovarati o sjedinenju, ali svaki put bez uspjeha. Kad su se već i jedni i drugi uvjerali, da o sjedinenju ne može biti ni govora, počele pregovarati barem o izbornoj kooperaciji. I li se pregovori razbiše. Poslije toga počele vodje i jednog i drugog, kralja sve oštrije udarati jedni na druge, predbacivati sl. grieha i propuste dok ih mržnja nije dovela do toga, da Košutovci počele otvoreno se približavati Tiszi i vladinoj stranci. Bilo je predviđjeti, da će se Košutovci teško odlučiti na najostriju borbu protiv vlade, jer su uz Košuta ostali većinom zastupnici, čiji radikalizam nije izvan svake sumnje, koji se jače počele izdicati kao neodvisnjaci kad je neodvisna stranka imala izgleda, da dodje u većinu u sabor, a osim toga ostadoše uz Košuta većinom veleposjednici, u čijem interesu nije ni najmanje provedba sveobćeg prava glasa. Za to se je odmah, čim se je počela osnivati liga protiv sveobćeg prava glasa, pročulo, da će neki najviješiji Košutovci u tom podhavtu sudjelovati i zajedno s Tiszom izstupiti protiv boraca za obće pravo glasa. Zato će na skupštini, na kojoj će se organizirati liga protiv obćeg prava glasa, učestvovati jedno 20—25 zastupnika Košutove stranke. To će biti način, kako bi se približili Tiszi i dali mu znati, da eventualno može računati na njihove usluge. No još je značajnije i ljepši dokument za međusobno približenje Košutovaca i Tisovaca, što su Košutovci u Ugru svoj kotar prepustili samom Tiszi, koji je već prihvatio kandidaturu u tom kotaru i službeno dao javiti, da će biti izabran jednog, zastupnik jedan Košutovac, koji kod budućih izbora ne će kandidirati. Te činjenice dovoljno su, da se zamjeti, kako su Košutovci slabo oboružani za izbornu borbu, pa bi zato svoj uspjeh protiv Justhovaca željeli graditi na podpori vlade, koja bi ih imala poduprijeti protiv Justhovaca, a za uzvrat bi oni i prema njoj udesili svoje držanje. To držanje Košutovaca dobro će u izbornoj borbi doći Justhovcima, koji se i onako najviše oslanjaju na svoj neokaljani radikalizam. To će za njih biti izvrstno izbornu oružje protiv Košutovaca.

Falsifikator Friedjungovih dokumenata pronadjen. Bečko redarstvo pronašlo je krivotvoritelja Friedjungovih dokumenata. Njegovo ime drži se za sada tajnim i ne daje se u javnost. Bečkim diplomatskim krugovima poznat je dotičnik. Dotičnik je bivši srpski činovnik, koji je dugo vremena surađivao i kod bečkih novina. Na policiji je već ondo bio sumnjiv. Za vrijeme ratne opasnosti sa Srbijom izagnalo ga je državno redarstvo. Nakon toga uputio se je u Berlin, nu na zamolbu njemačkog poslanika u Beču odučen je također iz Berlina. Za stalno se je u Beču znao, da onaj Stefanović o kom se je toliko govorilo, zbilja postoji u Beogradu. Taj isti prodao je te krivotvorene

40.000 kruna, pa kad bi se izvela, bila bi veoma lijepa stvar. Međutim je lani vlada doznala ova današnjem poglavarstvu 8000 kruna, kao početak gori rečene osnove. Da se ta liepa osnova izvede, trebali će najmanje 3—4, možda i pet godina. Lani sa ono 8000 kruna, dosta se je zemlje oko ribnjaka i u ribnjaku nasulo i zemljište do blizu jedan metar podiglo, izveli se kanali, napravila obala oko suženog ribnjaka, dakle dosta se radnje s tom nevelikom svotom lani izvelo, samo je želiti, da se nastoji pri tome, jer inače bolje bi pok, da se nije ništa uradio, nego ovako. Obćina je pitala od vlade 12.000 kruna za prošleđak parka i t. d., a taj cijeli park nosio bi ime N. V. cara i kralja Franje Josipa I.

S bog svog romantičnog položaja, između Donje i Gornje Luke, u bližini borove šume Sv. Petra, a na južnoj strani ribnjak, baš blizu mora, biti će taj park takav ukras našem gradu, da sličnog možda ne će imati koje drugo mjesto u Dalmaciji.

XIII. Novčani zavodi — Blagajne.

Makarska i Primorje u ekonomičnom smislu ovih zadnjih godina dosta su napredovali, pošto je dosta novaca iz tudnje došlo, pak je tako blagostanje po Primorju dosta poskočilo. U zadnje se je doba i dosta novčanih zavoda ustanovilo ovdje i po Primorju. U gradu imademo

izprave nekom austrijskom protušpijonom, koji se na taj način dao nasamariti. Ovako javljaju „Obzoru“ iz Beča.

Jugoslaveni i talijanski pravnički fakultet. Parlamentarni savez Jugoslavena u Beču održao je konferenciju prije uzkršnih praznika. Na konferenciji pretresivali su se tekuci predmeti među njima i pitanje, kako će se „Južnoslavenska sveza“ držati prema vladi u pitanju zakonske osnove o osnutku talijanskoga sveučilišta. Poslije podulje debate zaključeno bi, da se u zasjedanju poslije Uzkrsa provede najodlučnija akcija protiv nastojanja vlade, da ona na otvoreni ili sakriveni način provede osnovu svoju, naime osnovo talijansko sveučilište u Trstu i da se to nastojanje sa svim razpoloživim sredstvima zapriehi. „Južnoslavenska sveza“ osigurala si je ne samo podporu slovenačkog kluba, već i čitavoga slavenskoga parlamentarnoga udruženja. Ovo potonje dalo je i obvezatnu izjavu u tom pogledu. Nadalje se utvrdilo, da se protiv zakonske osnove u današnjoj njoj redakciji ne iznese nikakav prosvjed. Jugoslavenski zastupnici vele, da je među talijanskim zastupnicima razpoloženje takovo, da su oni spremni glede rješavanja toga pitanja stupiti u pregovore sa jugoslavenskim zastupnicima i to upitati ih za uvjete, pod kojima su oni spremni odustati od nadbijanja ove zakonske osnove i osnutka talijanskoga sveučilišta u Trstu. Hrvati i slovenački zastupnici spremni su ublažiti svoju oporbu u zastupničkoj kući protiv ove zakonske osnove, ako se udovolji slovenskim i hrvatskim zahtjevima u Primorju i u Trstu ne samo gledom na pučke, već i na srednje škole. Nadalje zahtjevaju jugoslavenski zastupnici, da im se od strane ministarstva javne nastave dade garancija, da će se priznati pravo reciprociteta zagrebačkom sveučilištu. Ovo potonje spomenuti će zastupnici zahtjevati ne samo u proradničkom odboru, već i prigodom drugoga čitanja zakonske osnove o sveučilištu.

Izvoljskiev položaj uzdrman. Neki dan smo javili, da je ruski ministar vanjskih poslova Izvoljski govorio u dumi, a da se nije dotakao najvažnijih političkih pitanja, naročito je malo govorio o pregovorima između monarhije i Rusije. To se na različite načine komentiralo. Međutim prevladava mišljenje, da je Izvoljski onako malo govorio o odnosima između Austro-Ugarske i Rusije, jer su pregovori između pomenutih dviju vlada nametnuli najveću rezervu. S druge strane kaže se, da je Izvoljski izgubio carevo pouzdanje. Izvoljski da namjerava odstupiti, pošto su na Balkanu osigurani normalni odnosi i primiti koje mjesto poslanika.

Savez između Japana i Sjedinjenih država Američkih. U ruskim se političkim krugovima sve više pogovara, da su između Japana i Sjedinjenih Država poveljeni pregovori glede utanačenja saveza, koji bi obim državama osigurao premoć na dalekom Istoku. Ova viest postaje vjerojatnom, jer i američke novine javljaju, da je japanski poslanik u Washingtonu slavio predloge svjje vlade, koji bi omogućili savez između Japana i Sjedinjenih Država. Ova viest je vrlo karakteristična za sadašnju situaciju na Istoku, otkako se pronose glasovi, da nije izključena mogućnost ponovnog rusko-japanskog rata.

Ruske čete u Perziji. U Perziji je viest o pojačanju ruskih četa u nekojim perzijskim mjestima, a naročito u samom Teheranu, pobudila silno ogorčenje među Perzijancima, dok je kod Evropljana izazvala zabrinutost, da ne bi došlo do krvavih događaja. Unutarne po-

litičke prilike Perzije ne opravdavaju nimalo ovakovu mjeru Rusije. Ovakove su mjere samo kadre da ponize ugled perzijske vlade. Zamjenik perzijskog ministra izvanjskih posala je poradi toga već i zatražio svoju demisiju.

Uzajamno-Prpomocna Zadruga „Providnost“.

U Omišu se je ustanovila uzajamno-prpomocna zadruga „Providnost“. Svrha joj je: promicati uzajamnu štednju u narodu na načelu „ljubavi prama bližnjemu“ sabiranjem sitnih doprinosa, koji će se upotrebljavati:

- a) u podjeljivanje pripomoci zakonitim nasljednicima umrlih članova;
 - b) u podjeljivanje predjuma članovima na obročno odplaćivanje u formi amortizacije, a do iznosa osigurane posmrtnie pripomoci.
- „Providnost“ je prva i jedina zadruga ovakove vrsti kod nas u Dalmaciji. G. Antičević o njoj piše sljedeću:

Ona je u neku ruku osiguravajuće društvo, — tom razlikom samo, što ona nije onako spekulativno poduzeće, kao što su ostala osjeguravajuća društva, jer se temelji na čisto za-drugarskim načelima. Uvedenjem sitne štednje ona obvezuje svojim zadrugarima određene posmrtnie pripomoci, kao i izplate osjeguranih iznosa na ustanovljeni rok, a daje i predjume na već prištedjene iznose. Načinom poslovanja pak veže članove na štednju tako, da su oni kasnije, u svom vlastitom interesu, na ovu primoran. Dakle neka vrsta prisilne štednje, koja je baš za većinu od nas, a najpače za naše šire slojeve pučanstva, prama našim i njihovom shvaćanju života i načinu življenja, neobhodno nužna.

O potrebi promicanja štednje suviše je da se i govori. Obće je poznato i utvrđeno, da je pametna štednja prvi uvjet blagostanja i pojedinaca i čitavih naroda. Narodni ekonom pravom tvrde, da čovjek vrijedi za svoju obitelj, dotično za domovinu, onoliko, koliko može od svoga truda da uštedi.

I potreba osiguranja obćenito je priznata. U posljednje se vrijeme pače ide za tim, da bi se uvelo obće obvezatno osiguranje. I jedan dan, hoćeš nehoćeš, trebat će da se dodje do ovoga.

Mogao bi tkogod da primjeti, kako je i štednja i osiguranje dobro, ali da za sve ovo nije bilo potrebno utemeljenje „Providnosti“, jer da se štednja može uspješno u narodu provodjati i preko već postojećih zadruga, a za životno osiguranje, da ima već toliko osjeguravajućih društava na svijetu.

Ono, istina, štednja se može liepo da promiče i preko ostalih zadruga i žaliti je što se ona kod naših zadruga još i bolje ne razvija, — ali opet još je više potrebna onaka štednja, kakva je kod „Providnosti“ uvedena. Kod ostalih zadruga prištednja se može da u svako vrijeme pridigne, a malo je onih, koji će inače svladati sami sebe, te ne dignuti s prištednje, kad ih uhiti volja da što potroše, — bez obzira da li bi se mogli bez toga da i prodju ili ne. Suviše ulaganje na štednju kod ovih zadruga stoji u dobroj volji ulagača, pa više njih i u više prigoda ne uložo ono, što bi inače mogli da ulože. Kod „Providnosti“ je drugačije. Tu prištednja ne možeš da digneš prije utanačenog roka, a jest li počeo da štediš, treba da to i nastaviš, jer inače ne samo što nemaš više pravo na osigurani iznos, nego gubiš još i dio onoga, što si do tad prištedio. U vlastitom interesu primoran si dakle da štediš.

Pa što imamo od ovake štednje? pitat će tkogod valjda. Imamo to, da i neosjetno malo po malo stečemo stanovit iznos, koji nam u ustanovljeni rok dolazi kao dar s neba, jer ga inače stalno ne bi bili zaštedili ili, u najboljem slučaju, ne bi ga bili zaštedili u onoliko mjeri. A imamo onda drugo, najvažnije, da u slučaju smrti i prije izmakta utanačenog roka, dobijemo neki nasljednici celi osigurani iznos. Svakako dakle dobar posao: — unremno li prije, namirem nasljednicima više nego smo prištedili; doživimo li, primamo prištednju zajedno sa primjerenim kamatama i zadovoljni smo, da smo doživili vrijeme, kojemu se nismo nadali.

Istina je također, da na svijetu ima već toliko osiguravajućih društava. Ali, nije li bolje, da mi imamo svoje kad možemo? K tome danas su se osiguravajuća društva sva izvrgla u spekulativna poduzeća, te ne gledaju, nego na što veću korist svojih akcionera. I za to su im premije, godišnji doprinosi, previsoki. Kod „Providnosti“ su ovi doprinosi za 30-40% manji, nego kod svih ostalih osjeguravajućih društava. Imamo dakle u „Providnosti“ ne samo svoje domaće osjeguravajuće društvo, nego imamo i tu pogodnost, da se sa istim godišnjim doprinosima možemo da osjeguramo skoro za dvostruko viši iznos, nego kod drugih društava. A kako može da ovo izdrži „Providnost“?

(Nastavak 2.)

Može, jer je utemeljena na čisto zadrugarskim načelima, a ne za spekulaciju da gleda na što višu dividendu akcionerima, i jer je neće tereti preveliki rezijski troškovi, kao ostala osiguravajuća društva.

Bit će ih, koji se neće valjda dat zagrijeti za „Providnost“, jer je ovo naše poduzeće, što je velika mana kod većine nas, da mi ovakva i slična poduzeća omalovažujemo, samo jer su naša. Ovine je u prvome redu kriva naša neupućenost u stvar. Mi razpravljamo dnevno o velikoj politici, prepriemo se o raznim, više puta i neznatnim, pitanjima, a pitanje narodne ekonomije, ekonomskog podignuća naroda, kao da i ne postoji za većinu nas. Naravski, ovako neupućeni, ne samo što ne možemo da shvatimo važnost ovakvih poduzeća, nego nam se čine i ne izvedivima. Radi ovoga se mnogima činilo ne izvedivim ostvarenje i našeg Zadrugarskog Saveza. Pa eto Savez se ostvario, radi i napreduje da ne zaostaje za nijednim drugim Savezom. Zašto ne bi i „Providnost“ mogla da radi kao i ostala osiguravajuća društva? Zašto ne bismo mogli da i mi učinimo nešto, što i kako su drugi učinili? Ako ne bolje, a ono bismo mogli, prama našim prilikama, da učinimo barem kako i oni. Pa mogli bismo ne samo da imamo „Providnost“, uzajamno-priporočnu zadrugu, nego bismo mogli da imamo i svoja osiguravajuća društva protiv požara, glada, crkvice blaga itd. Sve, što su mogli da učine drugi narodi, mogli bismo i mi u malome da učinimo. Hoće se samo sposobnosti, volje i uztrajnosti.

Neki dan su nam neki, kad smo o ovome razpravljali, odgovorili: pa dobro, neka bi išlo, ali da je barem sielo zadruge u Spljetu, ih u kojem većem gradu, a ne u Omišu. Ne niemo, da na prv na neupućene ne bi ugodnije možda djelovalo, kad bi se kazalo, da je sielo, recimo u Spljetu. Ali ne znamo, zašto sielo ne može da bude i u Omišu? Istina, da je Omiš mali gradić, ali što ga pri ovome odlučuje broj pučanstva? Sielo ovakve zadruge moglo bi za to da bude i u najzabavnijem selu, — samo, kad ima tko, da je zna voditi. U Omišu su se našli pokretači ove misli, pa je naravski, da su tu i utemeljili zadrugu; da su se našli u drugom gradu, bili bi je onda u tom drugom gradu utemeljili. Ovim ne hoćemo da kažemo, kao da sielo zadruge mora da ostane svedj u Omišu. Pokaže li se potreba, ovo se sielo kasnije u svako vrijeme može da prenese u drugi podnesni grad. Medjutim ona i sa sielom u Omišu može da djeluje jednako, kao da je u Spljetu, ili u ma kojem drugom našem gradu. Pače bolje je za sad da je u Omišu, jer će imat manje rezijskih troškova, nego bi imala u većem gradu, a ovo joj je u početku više nego dobro došlo.

Pošto „Providnost“ ima za svrhu štednju i osiguranje, dvie glavne grane poslovanja, nužne za uspješno promicanje narodnog blagostanja, to je sa njezinim utemeljenjem popunjena jedna od davna praznina u našem zadrugarskom radu. Radi ovoga joj se na osobiti način radujemo, a njezinim pokretanjem, u prvom redu njezinom utemeljenju i prvom predsjedniku, gosp. Milanu Marušiću, čestitamo na ovako liepo izvedenoj zamišli.

Dopisi.

Iz Trogirske Zagore.

Potla toliko i toliko godina moljakanja i metanjanja, oživitorila se je naša vruća želja: uz prokretne kolne puteve, uređene vode i grobišta, digla se je nebu pod oblake vitka kula gdje će naš podmladak piti nektar prosvjete, dogradila nam se je nova školska zgrada.

Vrli naš načelnik sve nam je ovo uradio, kao marna pčela on je to znao izvesti u svojoj skromnosti bez buke i vike, jer njemu nisu drage ljudske hvale. Otkada nam ga je providnost postavila na načelničku stolicu, sve nam ide ko po loju. Vesele se ova pusta brdja obćine Trogira, što u svojoj sredini vidi novu školsku zgradu, iz koje će nam sinuti željno očekivano sunce, da nas prosvietli i vodi boljoj i sretnijoj budućnosti, kako nam se neće moći više predbacivati: „Za vladja nije škula“ ili „pleti kotac, ko i otac“. Pred školom smo već usadili 6 stabala koje nose svi skupa ime našega načelnika.

Za otvor i blagoslov naše nove škole, utanačen je dan 4 Svibnja. Ovom prigodom doći će i naš načelnik u svojoj kočiji s novim kolnim putem što je njegovim nastojanjem prokrcen.

Željno očekujemo taj dan i naše sunce žarko iz Trogira. O svečanosti, javiti ćemo. (može bit do sto godina pod današnjom obćinom! Op. Uredn.)

Betina.

Todore, svaki dan to gore, veli naš narod. Ova ti pravom može pristati u našem mjestu.

Paša pašuje kao negda u Bosni sa samovoljnom i neograničenom vlašću. Ovoj paša nepokorava se niti zaključim obćinskog vieća mit onima seoskoga zbora, kako te svjedoči slučaj jednog Jose Tomasa p. Bože, koga je hotio psliti da umre od ljute boljezine, k nije mu htio podpisati dozvolu za polazak u Šibensku bolnicu na troškove odtomka, prem zna ovaj Aga, da je Tomas puki siromah. A zašto to? Zato, jer Tomas nepolazi njegovu krčmu i ne puše u njegov rog, a i zato jer je sokolaš.

U svojoj poganoj duši ovoj izrod se pričinja kod rodoljuba šibenskih kao pravaš, ali mu nevjeruju, kao prijatelj svakog napredka, a kad tamo on je najveći i zakleti dušmanin svega što je hrvatsko, a njemu je domovina njegova nezasična trbušina.

Od kuge, glada i rata i od Žuričeva pašaluka oslobodi Betinu, Gospodine!

Iz grada i okolice.

Sjednica Uprave. Na 5 dojučerse trajava Uprava naše stranke držati će u Spljetu sjednicu sa sljedećim dnevnim redom: Najprije unutarnji posli stranke, Vanjski odnosi. Slučajni predlozi. U tu svrhu molim članove uprave, da svi nastoje pristupiti, jer prva i druga tpeka životnog su interesa po napredak pravaške misli.

Zadar, 18. ožulkm 1910.

Don Ivo Prodan
predsjednik

Lična viest. Naš zastupnik Dr. Ante Dulibić povratio se jučer iz Beča u Šibenik, gdje će ostati, dok se parlament opet ne otvori.

Hrvatski Sokol u Šibeniku priredjuje dne 28. o. mj. t. j. na drugi blagdan uzkrni liepu domaću zabavu s koncertom, pjevanjem i plesom. Program ove zabave doniet ćemo u narodnom broju.

Za nabavu gospodarskih potrebština. Uprava naše Kot. Gospodar. Zadruge, upozorujuci još jednom svoje članove na oglas zemaljskog gospodarskog vieća u Zadru, u kojem se u ovoj nabavi govori i koji je bio objelodanjen o svim listovima, a onda i napose, opominje ih danas, da je u tom oglasu pod slovom c) za neoglašeni sumpor La extra Trezza finoća 70/75 Canals u platenim vrećama od 50 kg. cijena od K 7-90, a ne od 7-00 K, kako je bilo do sad naznačeno. Toliko da ne bude pomjetnje.

Naša obala. Njekidam smo pisali, a danas ponavljamo, kako je od velike potrebe da prostor na obali Makale bude sada razpremljen i razčišćen, e da se ondje uzgodne uspostaviti toli nužno pristajanje parobroda, koje je na drugim točkama nevoljne naše obale skopčano s toliko potežkoća. Osim toga treba da se pospješi s uređenjem, poravnanjem zemljišta izmedj nove obale Makale i istoimenih kuća, te da se bezodvlačno započne gradnjom obale od glavnog pristaništa pred Hotelom „Velebni“ do lučko-zdravstvenog ureda. Nadalje na dvjema krajnim tačkama moraju se također izvesti odobrene radnje t. j. nasutak Vrulja i uređenje prve crkničke Drage za zaklon malog brodovlja. — Sve ovo stavljamo ozbiljno na srce Pomorskoj vladi u Trstu, jer su sve pitanja, koja se ne dađu odgadati nego samo s velikom štetom za prometno-trovačke interese ovoga grada. A tih šteta Šibenik je već dosta i preko dosta podnio.

Dioba obradljivih obć. zemljišta u Raslini i baš u „Plani“ kod Bodolovića lokve, glasovana u posljednjem obćinskom vieću šibenskom na temelju postojećih zakonskih propisa, bila je od zemaljskog Odbora odobrena, te se sada dotični spisi nalaze na Namjestništvu, koje će razpoložiti potrebno za provedbu iste diobe.

U pitanju rekonstrukcije gradskog vodovoda, kako doznajemo, obćina je sve poduzela, da tok uredovnog rješavanja stvari ne zakrncne. Očekuje se sada posljednja izvaja u predmetu sa strane c. k. ravnateljstva državnih željeznica u Trstu, kojem će isto pristati na izvedenje radnja. Netom to uzsliedi povest će se preko Namjestništva sa strane obćine pitanje o državnoj subvenciji, već stavljenju u izgled, pa kad ta bude zajamčena, radnje će se bezodvlačno započeti.

Demonstracija u Zlarinu. Prošli pone-djeljak, 21. tek., vodička mladost išla je na novačenje u Šibenik. Vozila se parobrodom. Mladost ko mladost pod svakim mjestom pjevala rodoljubne hrvatske pjesme. Tako i pod Zlarinom. Načelnika Marina to zaezelo i vidjalo ga se sa nekoliko klapčadi — teferišti. Klapčad se mahom razila ko — rakova djeca. I kad je parobrod krenuo put Šibenika, od Zlarina kroz svu „Ostricu“ zlarinske talijanašice okrećale ledja hrvatskoj mladosti Vodicica, dizale svoj zastor i... zasja obraz „podeštata“ Marina kao mjesec kroz jelovo granje! Poslie podne, na povratku, sa „Ostrice“ zvuk rožije „zlarinskog šindaka“ razlegao se uvalom. Na ovaki pozdrav talijanaša zlarinske obćine, načelnik Marin sa strane vodičke mladosti doživio takovi odzdrav — demonstraciju, da Zlarin

nikad nije upamtio, nit onda, kad su Zablacani gonili „podeštata“ u avliju. I Simeone Marin stavio se pod žandarsko okrilje. Istu večer stigao je brzojav na oružničku postaju u Vodice: da razpita i popiše tko je demonstraciji sudjelovao.

Pokrajinske vesti.

Naknadni izbor u Spljetu. Pod ovim naslovom izašao je jedan naš dopis iz Spljeta, a sada gosp. Dr. Jerko Tommaseo šalje sljedeće kao izpravak:

Nije istina, da sam ja znao za 2-3 kilograma graha nagnati teške na stotine kruna globe i odštete, pa i više sedmica tamnice. Ja nisam nikada do sada imao nikakvu razmiricu s mojim tezacima, nego sam uvijek i u svakoj prigodi tražio, da im budem pri tuci toli novčanom koli i drugom podporom; a i godine 1908., kad se zamehtula u Splitu borba medju tezacima i vlastnicima, ja sam uplivaao da se tezacima propusti. Ono što se protiv mene izabrljuje nije se mene osobno ticalo, a tu se nije radilo o kojem koristovnom poslu, nego o nužnoj obrani prama jedinoe tezaku izvan Splitskoga područja, koji je za više godina prokasio proti pogodbi i zakonu, te je svojim postupanjem silimice izazvao posredovanje suda, koji je s njim tako postupao, da nije bilo ni stotina kruna odštete ili globe ni sedmica tamnice.

Hrvatska Bokeljska Štedionica poslala nam je svoj računski zaključak za god. 1909, iz kojega razabiremo da je liepo poslovala te imala prometa do blizu 2 milijuna kruna a dobiti do 20 hiljada. Uložaka na štednju 262,604, vjerovnika K 423,480 dužnika K 880,000.

Djačka podražnja sv. Č i M. Spljet. Umojavaju se gospoda, koja još nisu poslala novce za primljene srećke lutrije na korist „Družbe sv. Č i M. za Istru“, da to čim prije učine, da se uzgodne vućenje obaviti na 7. svibanja 1910. Zahvaljujemo gospodi, koja su novce već poslala na rodoljubnom odzivu, osobito pak onoj, koja se je i milodarim sjetila naše Družbe.

Za naše vino. Sveza austrijskih trgovaca u vinu imala je na 15 ov. mj. skupštinu u prostoriama trgovačko-obrtničke komore u Beču. Pozvani prisustvovalše skupštini zastupnici Biankini, Bjeladinovići, Štrekelj i Vuković i veletržci u vinu iz Dalmacije N. Madirazza i P. Simetin. Skupština je zaključila najenergičnije pobijati novu osnovu za porezovanje vina kao jako škodljivu za vinogradarstvo i vinskiu trgovinu. Zaključeno je, da se i u Dalmaciji sastavi sveza trgovaca u vinu i da stupi u odnošaje sa centralom. — Isti dan i treći odsjek industrijalnog vieća u Beču izjavio se je proti vladinoj osnovi o opozrezovanju vina.

Članovi zemalj. gospodarskog vieća. Poljođjelški nadzornik vladin savjetnik Ivan pl. Zotti i veleposjednik Ivan Dinko Ilić u Splitu imenovani su članovima zemalj. gospodarskog vieća za rok, koji traje do konca g. 1915.

Obćinska sjednica u Makarskoj. Brzojavlja nam: Prvo početka današnje sjednice obćinskoga vieća pravaška većina najodrešitije prosvjedovala i osudila klevetničko pisanje u glasilu za interese te u znak prosvjeda proti smutljivcima odočela se. Smutljivac Antičić izmotavao se i plazio uzalud pred pravaškim viećnicim.

Za ljekarnike. Ove sedmice sgotovljena je u ministarstvu unutarnjih posala u Beču naredba, kojom se učenicima iz Dalmacije i Istre priznavaju diplomu postignuti i oni koje će unapred postignuti na hrvatskoj univerzi u Zagrebu. Naredba bi imala izaci još prije Uzkrsa.

Priposlano.)*

Gospodinu

Milanu Mangjeru

odvjetničkom kandidatu bez rigorozo

Spljet.

Hvala na ljubeznom obćinskim savjetima! — Na razpravi proti Prlain-Vogi, Prkušiću i Prlain-Lepi, tuženim radi pokušaja potajnog umorstva izvedena protiv mene, u kiti mirisavog cvieća liepiz hrvatska, kojima me počastite, izvolye iz ostalo preporučiti meni i mojim bližim prijateljima, da se više bavimo naukom, a sve drugo s vida pustimo. Hvala liepa, plemeniti gospodine „doktore!“ — Ja ću s moje strane znati uvažiti Vašu prijateljsku opomenu, jer znam da sve što rekoste, rekoste samo po vlastitom iskustvu. Svečano Vam obćajem — da umirim Vašu savjest! — da ću nastojati moje pravničke ispite (i rigorozel) u redu kao i do sada obaviti, da me ne zadesi Vaša sudbina, pak u trideset osmoj godini ne ostanem na porugu svietja vječiti odvjetnički kandidat... bez rigorozo. Na ostale ispade nedostojne pošteni a

branitelja, ali dostojna nadahnitelja „N. Jedinštva“, pošteni se čovjek stidi odgovarati.

Ako se Vi možete stiditi, a Vi se stidite...

Moja je adresa: Zagreb, Hatzova ulica, br. 2 prater desno.

JUC. Budislav Grgur Angjelinović.

Snaše strane možemo gosp. Milanu Mangjeru da na njegove ispade odgovorimo, da je lako sa neodgovornog mjesta vriedjati, ali je teško odgovarati... na rigorozima.

Alle Rosen blühen, nur die Rigorosen nicht!

Gj. Kolombatović

cancl. jur.

Ivo Cuzzi

cancl. jur.

Vlaho Carević

cancl. jur.

(* Pod odgovornost podpisane gospode. Op. Ur.

Unos inozemna žita prosta od carine i gospodarske zadruge.

Posredovanjem „Zadrugarskog Saveza“ u Splitu c. k. ministarstvo trgovine promienilo je svoju odluku od 13. listopada 1899. br. 3770/98, kojom je bilo odzuelo povlasticu, koju su imali kod nas tada posjednici mlinoava, da mogu nositi veće količike inozemna žita prosta od uvozne carine u svrhu mljenja, a dozvolilo je uvoz gospodarskim, dakle i seoskim blagajnama uz sljedeće obvezne uvjete, kojih se točno moraju držati.

Za dozvolu unosa žita, prosta od uvozne carine, zadruge, svaka za se, treba da se obrate pismenom ili brzojavnom molbom na c. k. namjestništvo, a to bez iznimke samo putem dotične c. k. političke kotarske vlasti. Pošto c. k. kotarske političke vlasti treba da za svako pitanje podnesu konkretan predlog, obzirom na potrebu mjesta i zadruge, nužno je da zadruga u molbi izkažu svoje ekonome prilike i broj svojih zadrugara.

Zadruge mogu da dobiju dozvolu unosa i po više puta, ali svaki put treba da se za dozvolu jednakim putem obrate i da dokažu sa posjedovateljnim sa strane c. k. carinarskog ureda, da su već dozvoljenu doznaku izcrpili.

Po postojećim propisima može se okoristiti povlasticom unosa neocarinjeno žita jedino siromašni i potrebiti dio pučanstva, ali ovaj propis ne smije se tako nizko tumačiti, već u smislu, da rečenu povlasticu može uživati u ekonomnom pogledu slabiji dio pučanstva.

Količine žita, doznacene zadrugama, idu na izključivu korist njihovih zadrugara, — u koliko su potrebni i siromašni u već prije iztaknutom smislu, a to bez obzira, da li se zadrugari nahode u području dotične obćine, ili izvan iste.

U svrhu da se izbjegne zloraporabama, te da ne bi pojedinci prizidali dvostruke količine žita, biva kao obćinari i kao zadrugari, to sve zadruge, koje kane uživati ovu povlasticu, dužne su pod strogom vlastitom odgovornosti njihovih uprava, da odma dostave odnosnim obćinskim upraviteljstvima tačan izkaz svih svojih sadašnjih zadrugara, kao i naknadno izkaz zadrugara eventualno kasnije pristupivših, naznačivši istodobno njihovo prebivalište.

Povlastica, o kojoj je govor, vriedi samo za godinu, u kojoj je bila dozvoljena; osim toga pripada pravo c. k. namjestništva, da još prije svršetka godine opozove dozvoljene količine, kad one ne bi bile u primjereno vrijeme pridignute.

Što se tiče pak samog pridizanja žita vriede ovi posebni propisi:

1. Pridignuće žita može sliediti sa strane zadrugara, ili njihovih pouzdanika, koji moraju prikazati dotičnu ovlastnicu, izdanu od uprave zadruge. — Prigodom pridignuća moraju se predati carinarskom uredu odnose oduke doznacnja, koje će isti prizdati.

2. O razdiobi žita voditi će zadruge godišnji upisnik, koji mora da sadržava ove stavke: redni broj, ime, prebivalište i kućni broj stranke, te količinu izdana žita.

3. Stranke će prizdati žito uz prikaz svjedodbe, izdane od uprave zadruge. Ove svjedodbe treba da sadržavaju ime i prezime, prebivalište i kućni broj stranke, te količinu žita i cieniu, koju stranke imaju da plate. Stranke na ovoj svjedodbi treba da potvrde primitak žita. Uprava zadruge ima da naznači na svjedodbi dotični broj upisnika, te svjedodbu treba da uzme u pohranu.

4. Žito, prosto od uvozne carine, služi izključivo za vlastitu kućnu potrebu stranke. Zabranjeno je s toga prodati ga ili ustupiti ga ma komu, te prodavati kruh, pravljen od ovoga žita.

5. Zabranjeno je izdavati žito obiteljima, koje nisu baš potrebne. Uprava zadruga moći će biti prisiljena da nadoknadi državnoj upravi carinu, koja bi imala biti propisana za količinu, izdanu proti navedenoj naredbi.

6. Organi financijske straže vlastiti su da u svako doba pregledaju upisnike, vodjene kod zadrugara, da se osvjedoče, koliko ima žita, te da zatraže potrebna razjašnjenja.

7. Dne 31. prosinca ima se zaključiti upisnik, te podastrijeti nadležnoj političkoj kotarskoj vlasti.

U interesu je samih zadruga, da se drže strogo i točno navedenih propisa, pa je suviše do im ovo mi posebno preporučujemo.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavač i odgovorni urednik Josip Drezga.

Mreža (ribarskih)
bogatog skladište
kao i zastupstvo od
prvih svjetskih
tvornica mreža od pamuka
prve zajamčene vrsti. Cijena umjerena
Juraj Gamulin
8-20 u Jelsi (otok Hvar, Dalmacija)

Objava.
Čast mi je javiti p. n. obćinstvu, najskolji trgovcima i obrtnicima, da sam naučio doskora otvoriti ovdje prvu ovakove vrsti na našem jugu
Tvornica papirnatih vrećica
za trgovačku porabu.
Na to sam se odlučio i srzloga, što se je dosle iza ovakove stvari moralo naše obćinstvo obraćati van pokrajine ipodupirati svojim novcem tuđa poduzeća.
Moja tvornica papirnatih vrećica biti će uređjena sasvim po zahtjevima moderne tehnike i biti će snabdjevena sa onim raznolikim materijalom, što zasjeka u ovaj obrt.
Prama tomu očekujem, da ću u ovom podhvatit bit izdašno podpomozhen t. j. pojačan cijenjenim naručbama iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.
Šibenik, 21. listopada 1909.
Ante Zorić
trgovač i posjednik.

**Nevaljan želudac
ne može ništa podneti**
i stanovila posljedica toga jest: pomanjkanje teka, bol želudca, nagon na bljuvanje, slaba probava, glavobolja itd. Sigurnu pomoć proti tome daju:
**Kaiserovi
Paparni minckaramelji.**
Lječnički izpitano!
Oživljujuće sredstvo za probavu i jačanje želudca.
Omot 20 i 40 filira.
Na prodaju drži:
Carlo Ruggeri, Vinko Vucić
drogerija u Šibeniku.

Čudo američanske industrije jest novoizumljeno
Držalo za zbrajanje
(„Maxim“)
uredjeno spremom za crnilo i olovku.
Ovaj i vanredno duhovito konstruiran aparat služi u svrhu brzog i sigurnog zbrajanja. Glavno je njegovo svojstvo jednostavno rukovodjenje i bezprikorna funkcija. S jedne strane uklanja duševno opterećenje, jer se kroz satove neprestano radec sa „Maxim“ držalom, ne opaža nikakova klonulost duha i toli štetna živčana napetost, s druge je strane sigurnost radnje i prištednja vremena zajamčena. Cijena po komadu sa točnom i lahko shvatljivom uputom K 10-60; za pouzecem u dostavu svote unapried K 10. — Naručuje se kod glavnog odpravnništva:
Em. Erber, Beč, II, 8, Enngasse broj 21.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano K 5-—, a uvezano K 6-—, nabavlja se kod „Hrvatske tiskare“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemičko čišćenje odujta na suho
M. DOMIĆA
Split, br. 355.
Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, uredna, za šetnju, kazalište i pjesove. Osim toga zastore, prostirane, ručavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa strojem „UNIVERSAL“.
Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.
Preporuča se svakome ovo zgodno i koristno poduzeće.
Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
1. IX. Glavna ulica.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Istru i Dalmaciju
ulica Galatti br. 14
Gospodarske sveze u Ljubljani
može se dobiti uz najpovoljnije cijene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva.
Tvrđka je od novog ljeta uvela škont od 2%, na svu robu bez razlike, za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo.
Podupirati Gospodarsku svezu, patriotična je dužnost svakog našeg trgovca.
Cienike i uzorke šalje se badava na zahtiev.
Ravnatelj i poslovođa:
S. H. Škerl, Trst.
19. II.

VLADIMIR KULIĆ
Jedina hrvatska tvornica voštanih svieća na paru.
Šibenik (Dalmacija).

Hrvati i Hrvatice!
Pomozite Družbu
Sv. Ćirila i Metoda

Hotel „DINARA“
sa reštauracijom
Šibenik o o o o kod kazališta
preuzeo je podpisani, te ga preuredio, obiskrivši ga sasvim novim pokućstvom i stolnim priborom.
Kako je sada u njemu uređeno, odgovara doista zahtjevima grada, pa se podpisani nada, da će od sada unapried ovaj hotel postati najmilije svatitiste ne samo za mjesto, nego i za vanjski svijet, tim više, što je u reštauraciji i domaća kuhinja, uređjena na način koji posve zadovoljava.
Cijene su najumjerene, a posluga bez prigovora.
Preporučujuć se sa veleštovanjem
Niko Blažević.

Svoj svome!
Ravnatelj i poslovođa:
S. H. Škerl, Trst.
19. II.

5500
vjerodostojno popraćene svjedočbe lječnika i privatnika dokazuju da
Kaiserovi prsni karameli
(su tri jela)
Kašalj
nahladu, hunjavicu, katar i grčeviti kašalj najbolje odstranjuju.
Jedan omot 20 i 40 filira.
Jedna kutija 60 filira.
19-24 Na prodaju drži:
Carlo Ruggeri, Vinko Vucić
drogerija u Šibeniku.

Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Ćirila i Metoda!

Hrvatska vjeresijska banka
Podružnica
Šibenik.

Dionička glavica - - -
- - - - K 1,000.000
Pričuvna zaklada i pritičci K 150.000.
CENTRALKA DUBROVNIK - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.
Bankovni odjel - - -
prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.
Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete
Mjenjačnica - - -
kupuje i prodaje državne papire, razeteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeđivanje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.
Zalagaonica - - -
daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

Važno za svakoga!
Gustav Marko
Trst
Centrala: Via Giulia br. 20.
Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.
Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ures.
Veliki izbor predmeta za ljezarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocaokline, staklarije, svjetiljke itd.
Velike količice naročitih tvari u ocaoklini, porculani.
Cijene umjerene koje se ne boje utakmice.
Na zahtiev šalju se cienici badava.
Dopisivanje u hrvatskom jeziku.
Pomenuta tvrđka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.
Telefon br. 1930.

Podružnice:
Via Barriera vecchia br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni di Guardiella br. 871.
Telefon br. 1930.